ABDÜLKERÎM BİN ALİ BİN EBÛ TÂLİB ER-RÂZÎ

İmâm-ı Gazâlî hazretlerinin yetiştirdiği fıkıh âlimlerinden. İsmi, Abdülkerîm bin Ali bin Ebû Tâlib er-Râzî olup, künyesi Ebû Tâlib'dir. Hirat'ta tasavvuf büyükleri arasında yaşardı. Fâris'te (İran'da) 522 (m. 1128) senesinde vefât etti. 521 veya 523'de vefât ettiği de rivâyet edildi.

İslâm âlimlerinin büyüklerinden olan Ebû Tâlib er-Râzî, fıkıh ilmini İmâm-ı Gazâlî hazretlerinden öğrendi. Onun ihyâ isimli meşhûr eserini ezberledi, ilim öğrenmek için Bağdad ve başka yerlere gidip, oralarda bulunan âlimler ile görüştü. Ebû Bekr bin el-Hâdıbe ve İmâm-ül-Hüseyn bin Mes'ûd el-Ferrâ ve başka zâtlardan ilim öğrendi. Herat tarihçisi olarak bilinen Ebû Nasr el-Fâmî ve başka zâtlar da kendisinden ilim öğrenip rivâyetlerde bulundular.

İbn-üs-Sem'ânî diyor ki; "İmâm hazretleri (Ebû Tâlib er-Râzî), zerâfet sahibi, ince nâzik tavırlı, temiz, nezîh, iffet ve namuslu idi. Haram ve şüphelilerden çok sakınan, müstakim istikâmet sahibi, dosdoğru bir zât idi. Hüsn-i sîret sahibi idi. Hâl ve gidişatı çok güzel idi."

Yine İbn-üs-Sem'ânî, Ebû Nuaym Abdurrahmân bin Ömer el-Asfar el-Bâmencî'nin şöyle anlattığını naklediyor: "İmâm-ül-Hüseyn bin Mes'ûd el-Ferrâ' hazretlerinin yanında fıkıh öğreniyordum. Onun yanından ayrıldıktan sonra, memleketim olan Bâmeî'ne döndüğümde yanıma fıkıh âlimlerinden biri geldi. Aramızda ilmî konularda müzâkerede bulunduk. Bir mes'elede takılıp cevâbını bulamadık. Ba'zıları, bu mes'elede birbirine uymayan şeyler söylediler. Nihâyet ben kalktım. Hocam, İmâm-ül-Hüseyn hazretlerinin bulunduğu Mervirrûz şehrine gitmek üzere, yaya olarak yola çıktım. Sabah vakti hocamın bulunduğu yere vardım. Huzûrundaki talebelere ders okutuyordu. Abdülkerîm er-Râzî hazretleri de, imamların büyüklerinden olduğu hâlde, teberrüken hocam İmâm-ül-Hüseyn'in yanında oturuyordu. Ders bitinceye kadar bekledim. Ders bitti. Talebeler çıktılar. İçeride iki İmâmdan (Hocam İmâm-ül-Hüseyn ve Abdülkerîm er-Râzî'den) başka kimse kalmayınca, içeri girip selâm verdim. Hocam selâmıma cevap verdi. Fakat başını kaldırmadı. Bana iltifât etmedi. Oturup, takıldığımız fıkhî mes'eleyi kendilerine arzettim. Hocam, "Fıkıh, müşkilleri halletmekten başka birşey değildir" buyurdu ve suâlimi cevaplandırdı. Ama, hâlâ gönlü hoş değildi. Abdülkerîm er-Râzî de buyurdu ki; "Fıkıh âlimleri ve tasavvuf ehlinin, kendilerine mahsûs şartları ve husûsiyetleri vardır. Bir talebe, fakîh (fıkıh âlimi) olan hocasının sözüne (anlattığı, bir mes'elede) "Niçin?" diyebilir. Bu i'tirâz da hocasına hoş gelir. Ama tasavvuf mütehassısının terbiyesinde yetişen bir talebe, asla hocasına i'tirâz edemez. Teneşir tahtası üzerinde, gâsilin (cenâze yıkayan kimsenin) elinde meyyit (ölü) gibidir" dedi, sonra da hocama hitaben, "Şimdi senin, fıkıh âlimlerinin şartlarından olarak onun i'tirâzını kabûl etmen ve onu affetmen gerekir" buyurdu. Bunun üzerine hocam benden râzı oldu. Beni yanına yaklaştırdı. Ben de ellerini öptüm. Beni kucakladı. Bu hâlde memleketime döndüm."

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-7, sh. 179